

Programma Sociaal Domein

Samen bouwen
aan een beter
sociaal domein

HLMR
MEER
ONTMOETEN

**Uitgangspunten
voor de Jeugdhulp**

Inhoudsopgave

1. Jeugdhulp is onderdeel van het sociaal domein

- 1.1 De ambitie: hervorming van het sociaal domein
- 1.2 Samenhang in het sociaal domein en de vier toetsstenen
- 1.3 De ambitie vertaald naar onze kinderen en jongeren

2. Het domein van opvoeden en opgroeien

- 2.1 De wensen vanuit de inwonersgeven richting aan de vier toetsstenen
- 2.2 Nabijheid
- 2.3 Eigen kracht
- 2.4 Ontschotting
- 2.5 Ruimte voor professional

3. Samen aan de slag

1 Jeugdhulp is onderdeel van het sociaal domein

1.1 De ambitie: hervorming van het sociaal domein

De gemeenteraad heeft op 26 april 2012 de visie van het college op de toekomst van het sociaal domein onderschreven.¹ Haarlemmermeer kiest voor een hervorming van het sociaal domein als geheel en wij bereiden ons in deze context voor op de decentralisatie van taken uit de AWBZ, de Jeugdhulp en de regelingen voor de arbeidsmarkt. De opgave voor het sociaal domein is het realiseren van een kwalitatief goede maatschappelijke ondersteuning, die uitgaat van de eigen kracht en verantwoordelijkheid van onze inwoners en ruimte voor de professionals.

Onze veranderboodschap (zie kader) voor het sociaal domein geeft aan waar we naar toe willen en wat die verandering betekent voor onze inwoners, professionals, maatschappelijke partners en onszelf. In die zin spreken we over een transformatie opgave. De vier toetsstenen eigen kracht, ruimte voor professional en ontschotting zijn de dragers van de veranderboodschap.

Veranderboodschap voor het sociaal domein (samenvatting, bron: nota sociaal domein)

Wij hebben de overtuiging dat de meeste mensen willen meedoen aan de samenleving en ook de capaciteiten kunnen ontwikkelen om dat te doen. Daarin is niemand gelijk, dus effectieve ondersteuning is altijd op maat gesneden. Onze inwoners krijgen meer verantwoordelijkheid en regie voor het vinden van oplossingen van hun eigen problemen. Wij vragen van hen dat zij hun eigen sociale omgeving betrekken bij het vinden van oplossingen, dat zij meer zelf het initiatief nemen en zelf keuzes maken. Wij bieden hen de juiste ondersteuning op het juiste moment en bovenal één aanspreekpunt voor het gehele gezin.

De professionals krijgen de ruimte om bij de ondersteuning maatwerk te leveren en worden afgerekend op de daadwerkelijke bijdrage aan de integrale oplossing in plaats van op verantwoordingsrapportages op deelproblemen. Het ondersteuningsaanbod wordt straks niet meer bepaald door de grenzen van de huidige domeinen, maar we kijken naar wat nodig is om onze inwoners, jong en oud, mee te laten doen. We organiseren de ondersteuning efficiënter, integraler, innovatiever en dichter bij huis, om zo beter maatwerk te leveren en rekening te houden met de kracht van onze wijken, kernen en onze inwoners zelf. Wij verliezen niet uit het oog dat er altijd een vangnet moet zijn voor de meest kwetsbaren en zoeken daarbij de maximale ruimte in de wet. De overheid heeft de verantwoordelijkheid voor minimaal een basisniveau aan voorzieningen.

1.2 Samenhang in het sociaal domein en de vier toetsstenen

Wij hanteren in het programma een viertal zogenaamde toetsstenen. Deze toetsstenen zijn ontleend aan de bestuurlijke vastgestelde programmadoelstellingen en veranderboodschap. We gaan met onze inwoners en maatschappelijke partners in gesprek zodat er een gezamenlijk referentiekader ontstaat. Bij alle activiteiten die we in of aangrenzend aan het sociaal domein ondernemen, vragen wij ons af of ze direct of indirect bijdragen aan de toetsstenen. De toetsstenen geven houvast om kritisch te zijn naar onszelf en anderen. Ook de uitgangspunten voor de Jeugdhulp relateren wij aan de toetsstenen. Hieronder geven we de belangrijkste kernbegrippen per toetssteen weer. Daarna passen we ze toe op het domein van de Jeugdhulp. Daarbij nemen wij de wensen van jeugdigen en hun ouders als vertrekpunt om de toetsstenen nader betekenis te geven.

¹ *Richting, proces en aanpak programma sociaal domein, 2012.0013203. Vanaf nu: nota sociaal domein.*

De vier toetsstenen in het programma sociaal domein:

Nabijheid, eigen kracht, ruimte voor de professional en ontschotting.

Nabijheid

Kernbegrippen van “nabijheid” zijn:
Ondersteuning dicht bij huis, wijk en vindplaatsen
Ook via internet
Maatwerk voor onze inwoners waar nodig
Aandacht voor kenmerken van wijken en kernen
Problemen niet doorschuiven maar professionals schuiven aan
Terugdringenbureaucratische last

Kernbegrippen van “eigen kracht” zijn:

Participatie, zelfstandigheid en eigen regie
Zelf verantwoordelijkheid dragen
Preventie
Zp kort mogelijke afhankelijkheid van de overheid
Wegnemen prikkels die zorgvraag in stand houden
Vangnet voor kwetsbare mensen
Terugdringen bureaucratische last
Basisniveau aan voorzieningen en ook ruimte voor individueel maatwerk

Eigen kracht en verantwoordelijkheid

Ruimte voor de professional

Kernbegrippen van “ruimte” zijn:

Sturen op vertrouwen en verantwoordelijkheid
Terugdringen bureaucratische last
Aandacht voor sociale netwerk van inwoners
Inwoners helpen aanspraak te doen op dat netwerk
Niet over maar met inwoners in gesprek
Aanspreken van het brede professioneel netwerk
Een generalistische manier van werken, zonder benodigde specialistische expertise tekort te doen.
Groot communicatief vermogen
Niet werken vanuit institutionele organisatiebelangen

Kernbegrippen van “ontschotting” zijn:

Regelingen en domeinen zijn niet leidend
Eén verantwoordelijke overheid en één budget
Inwoner staat centraal
Eén huishouden, één plan, één aanspreekpunt

Ontschotter toegang en organisatie

1.3 De ambitie vertaald naar onze kinderen en jongeren

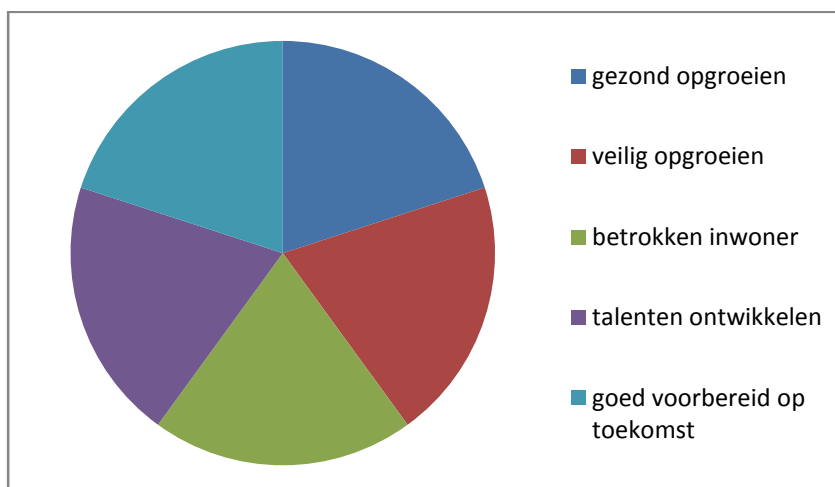
Onze ambitie voor de jeugdhulp in Haarlemmermeer

Kinderen en jongeren kunnen in Haarlemmermeer veilig en gezond opgroeien en hun talenten ontwikkelen. Zij worden ongeacht hun achtergrond of eventuele beperking, in staat gesteld om zich goed te ontwikkelen en toe te groeien naar zelfstandige volwassenen die erbij horen, naar vermogen meedoen en een aandeel leveren in de samenleving.

Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor de opvoeding. Die opvoeding vindt plaats achter de voordeur van het eigen gezin, in familieverband, vriendenkring, op school en de buurt. Ouders vinden doorgaans zelf antwoorden en oplossingen in het gewone dagelijkse leven. Het sociale netwerk van onze inwoners en de eerste kring van professionals op scholen en kinderdagverblijven spelen een cruciale rol bij het herkennen van regieverlies en ondersteuningsvragen. Wij ondersteunen door sociale netwerken en de eerste kring van professionals te versterken. Waar nodig bieden wij een (aanvullend) vangnet van professionele hulp. Deze hulp wordt bij voorkeur in de eigen natuurlijke omgeving aangeboden en is erop gericht om de jeugdigen en hun ouders zo snel mogelijk in staat te stellen (weer) zelfstandig te functioneren.

Als de veiligheid van een kind in het geding is en/of de ontwikkeling van het kind wordt ernstig bedreigd dan grijpen we in om de hulp te bieden die noodzakelijk is om de veiligheid van het kind te borgen en/of de bedreiging in de ontwikkeling weg te nemen.

Wij kunnen onze ambitie voor de jeugdhulp alleen waarmaken samen met onze inwoners en maatschappelijke partners. Opvoeden gebeurt immers thuis, in het gezin, maar ook op het kinderdagverblijf, op school, in de buurt en bij de sportclub. Daarnaast zijn er professionals die zich met opvoeden en opgroeien bezighouden, zoals de jeugdartsen, jeugdconsulenten, jeugdhulpverleners en gezinsvoogden. Voor alle kinderen geldt 'de schijf van vijf van de opvoeding', ontwikkelingsvoorwaarden gebaseerd op het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind. Deze schijf vormt het inhoudelijke richtsnoer voor allen die met kinderen en jongeren te maken hebben, zowel persoonlijk als professioneel:

Met veel kinderen en gezinnen gaat het goed. Dat willen we zo houden. Er zijn echter ook kinderen en gezinnen die wel problemen hebben en/of problemen geven. Dan moeten de inspanningen van alle betrokkenen – ouders, persoonlijk en professioneel betrokkenen en gemeente – gericht zijn op het wegnemen van opvoed- en opgroeihobbels. We vertellen in die zin niets nieuws. Het huidige jeugd- en onderwijsbeleid in Haarlemmermeer is gestoeld op deze ontwikkelingsvoorwaarden voor elk kind. De ontwikkeling van ons Centrum voor Jeugd en Gezin als netwerkorganisatie en jongerenparticipatie zijn daar enkele aansprekende voorbeelden van. Deze ontwikkelingsvoorwaarden gelden voor alle kinderen. Ook voor kinderen met zeer ernstige gedragsproblematiek en hun gezinnen, die te maken krijgen met ondersteuning en jeugdhulp.

Bij het herinrichten van het sociaal domein is het verleidelijk om ons vooral te richten op de groep met meer complexe ondersteuningsvragen. Deze groep is immers bekend en de aanpak kan (indirect) gestuurd worden. Tegelijkertijd is er juist veel winst te behalen in het waarborgen van goede basisvoorzieningen voor al onze inwoners. Enerzijds om inwoners te ondersteunen in zelfredzaamheid en actief burgerschap te stimuleren maar ook om mogelijk verlies van regie en complex problematiek vroeg te kunnen signaleren. Het eigen netwerk van onze inwoners, het maatschappelijk middenveld en de eerste kring van professionals op scholen en kinderdagverblijven spelen daarbij een cruciale rol. De gemeente heeft als belangrijke taak om bij de hervorming van het sociaal domein deze brede nuldelijnen de eerste kring van professionals te versterken om regieverlies en, nog eenvoudige, ondersteuningsvragen snel te herkennen en inwoners te ondersteunen bij de oplossingsrichting. Voor opvoeden en opgroeien van kinderen betekent dit dat we investeren in basisvoorzieningen en dat we zoeken naar mogelijkheden om de aansluiting vanuit deze basis met de eerste- en tweedelijns ondersteuning te verbeteren.

2 Het domein van opvoeden en opgroeien

2.1 De wensen van de inwoners geven richting aan de vier toetsstenen

Wij kiezen ervoor om de wensen van jeugdigen en hun ouders als vertrekpunt te nemen voor het concreet maken van onze vier toetsstenen. Dat doen we door te luisteren naar de mensen die bij ons CJG komen. Ook betrekken we de wensen van ervaringsdeskundige ouders en jeugdigen die via het Landelijk Cliëntforum Jeugdzorg hun wensen hebben vertolkt voor de transitie jeugdhulp².

2.2 Nabijheid

De wens van jongeren en ouders:

“Ik weet waar ik terecht kan met mijn vragen over opvoeden en opgroeien.”

Jongeren en ouders weten waar zij hun vragen over opvoeden en opgroeien kunnen stellen. Zij kunnen op deze plek terecht voor advies, maar ook via internet of via een chat. Met tips kunnen zij zelf aan de slag gaan. Ook is de wens dat inwoners zelf na kunnen gaan of de hulp die zij krijgen goed is, wat de verschillen zijn en hoe tevreden andere cliënten zijn met de hulp en met de instelling. Ouders en jeugdigen willen mee kunnen praten over de geboden hulp. Specialistische zorg is ook na de transitie onbelemmerd beschikbaar voor de jeugdige en zijn familie. Deze wordt zoveel mogelijk in de eigen omgeving aangeboden. In crisissituaties is hulp 24/7 onafhankelijk van het verblijf van de jeugdige en ouders.

Nabijheid in Haarlemmermeer:

Ondersteuningsaanbod is letterlijk dichtbij en sluit aan op de behoefte die er leeft.

- ✓ We willen voorkomen dat gewone opvoedvragen groter worden dan nodig, dus we leggen meer nadruk op preventie en tijdig signaleren als er problemen zijn. Dat doen we doordichtbij aan te sluiten bij kinderen, jongeren en ouders zelf.
- ✓ Zelfhulp en ondersteuning vanuit het netwerk begint bij de pedagogische ‘civil society’. De civil society duidt op vrijwillige verbanden van organisaties en inwoners, anders dan de overheid en het bedrijfsleven. Het gaat om de bereidheid van de eigen omgeving van gezinnen, hun sociale netwerken en het publieke domein om verantwoordelijkheden rondom opgroeien en opvoeden te delen en daarop aanspreekbaar te zijn. Ouders, jongeren, buurtbewoners, maar ook familieleden, sportcoaches, leerkrachten. Het is weer vanzelfsprekender dat mensen zich het wel en wee van elkaars kinderen aantrekken: opvoeden doen we samen. Hier gelden dus principes als wederkerigheid, het bestaan van gedeelde normen, bereidheid om zich in te zetten voor elkaar en voor de gemeenschap, onderlinge vertrouwdeheid en vertrouwen en kwaliteit van sociale relaties. De gemeente zorgt voor een vruchtbare grond voor het versterken van sociale netwerken.
- ✓ In Haarlemmermeer bestaat een herkenbare plek waar je terecht kunt met alle vragen over opvoeden en opgroeien en andere ondersteuningsvragen die spelen in het gezin. Op deze plek kunnen ouders bijvoorbeeld ook terecht met vragen over schulden of anderszins. Dat kan telefonisch, online of door binnen te lopen. De basis voor deze herkenbare toegangplek voor het sociaal domein is het huidige Centrum voor Jeugd en Gezin: een netwerkorganisatie

² De 10 wensen van cliënten over de transitie van de jeugdzorg. Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg.

die partners verbindt op het gebied van kinderopvang, onderwijs, jeugd- en volwassenenzorg en maatschappelijke dienstverlening. De professionals denken met je mee en fungeren als wegwijzer over opvoeden en opgroeien aan de rand van zandbak, in het schoollokaal of aan tafel tijdens het wegen van je kind, vanuit een gedeelde visie die gebaseerd is op positief opgroeien. De peuterleidster, leerkracht en jeugdverpleegkundige bieden een goede toegang voor ondersteuning en een goed lopende netwerkorganisatie maakt het mogelijk dat snel en makkelijk de juiste expertise erbij wordt gehaald.

- ✓ Door het passend onderwijs kunnen meer kinderen, eventueel met extra ondersteuning, in het reguliere onderwijs blijven. Scholen werken met elkaar samen in een samenwerkingsverband en maken binnen het systeem van passend onderwijs afspraken met elkaar over hoe ze ervoor zorgen dat alle leerlingen onderwijs krijgen dat bij hen past. De gemeente en de schoolbesturen maken niet-vrijblijvende afspraken over de afstemming van zorg en passend onderwijs. Partijen moeten instemmen met elkaars plannen. Wij juichen het toe dat onderwijs-zorgarrangementen mogelijk zijn als dat nodig is voor kinderen.
- ✓ Binnen ons CJG netwerk hebben samen met CJG consulenten, zorgcoördinatoren en het CJG expertiseteam vorderingen gemaakt met de frontlijnaanpak: ouders/ jongeren zitten altijd aan tafel, de zorg wordt georganiseerd met het kind/gezin, zo licht en zo nabij mogelijk en het zelf oplossend vermogen van de ouders wordt versterkt volgens principes van één gezin, één plan, één zorgcoördinator. Samen met het gezin wordt het eigen netwerk betrokken. Er kan een beroep gedaan worden op de breed beschikbare expertise van de CJG partners voor consultatie of door het inzetten van specialistische zorg. Een volgende stap is inbedding van deze aanpak in de proeftuin sociaal team, die wij in 2013 in Nieuw-Vennep starten.
- ✓ De huisarts blijft voor inwoners een vertrouwd aanspreekpunt en vervult een spilfunctie in het sociaal domein. Hij blijft in de Jeugdhulp bovendien een verwijfsfunctie houden voor de GGZ. De huisarts moet goed aangehaakt worden bij het sociaal team. We moeten afspraken maken om doorverwijzing en de daarmee samenhangende kosten te kunnen beheersen.
- ✓ Als specialistische en/of zwaardere hulp nodig is dan is deze jeugdhulp altijd beschikbaar. Ook die vorm van jeugdhulp organiseren we wel zoveel mogelijk in het eigen gezin. Als dat niet mogelijk is wordt gezocht naar een vervangende gezinssituatie zoals een pleeggezin of een gezinshuis. Alleen als het echt niet anders kan verblijven kinderen tijdelijk in een residentiële voorziening bij voorkeur in de buurt van de eigen leefomgeving zodat de schoolloopbaan zo min mogelijk onderbroken hoeft te worden.
- ✓ Het besluit tot de inzet van specialistische 'zwaardere' zorg moet integraal genomen worden. We willen een vorm van toegang waar gezinnen alle vragen kunnen stellen en niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. In de proeftuinen 'Van indiceren naar verwijzen' en Sociaal team en het project Kanteling gaan we al werkende vragen beantwoorden als: wat doet de generalist, wanneer en hoe komt een specialist in beeld, hoe werkt een multidisciplinair team, wat is de inzet van een gezinscoach, wie hakt knopen door en wie bewaakt het budget. Nu zijn er nog verschillende ingangen (loketten) waar inwoners zich melden met bepaalde type vragen om ondersteuning. In onze optiek moet het niet uitmaken of je met een probleem (en vaak meerdere verborgen problemen) binnen komt lopen bij het CJG, het raadhuis, het maatschappelijk werk of de GGD: overall moet gekeken worden met een brede blik naar de totale situatie van een jeugdige/volwassene en zijn gezin/huishouden en moet men weten hoe de juiste ondersteuning (maatwerk) geleverd kan worden. Daarbij willen we zoveel mogelijk met één methodiek werken.
- ✓ Om hele specialistische vaak duurdere zorg te kunnen leveren, denk aan multifocale zorg (met combinaties van expertise vanuit jeugd-GGZ, jeugd-LVB en/of jeugd en opvoedhulp), maar ook voor jeugdbescherming en jeugdreclassering werken wij samen met andere gemeenten. Daarbij hanteren wij het principe: lokaal organiseren als het kan, regionaal organiseren als het moet, maar in dat geval wel lokaal uitvoeren als het kan.

2.3 Eigen kracht

De wens van jongeren en ouders:

“Ondersteuning en hulp is assistentie van mijn familie en sluit aan op onze eigen kracht en onze eigen regie”.

De hulp sluit aan op onze eigen kracht en onze eigen regie, zolang hierin geen gevaar voor onszelf of voor anderen schuilt. Ik verwacht van de professional dat hij mij daarop wijst en daarover in gesprek gaat. Bij de jeugdhulp worden ook inwoners betrokken.

Eigen kracht in Haarlemmermeer:

Ouders zijn eigenaar van de vraag of de zorg maar ook van de oplossing

- ✓ Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor de opvoeding. Die opvoeding vindt plaats achter de voordeur van het eigen gezin, in familieverband, vriendenkring, op school en de buurt. Ouders vinden doorgaans zelf antwoorden en oplossingen in het gewone dagelijkse leven. Autonomie, keuzevrijheid en eigen verantwoordelijkheid om het leven zelf richting en vorm te geven zijn belangrijke uitgangspunten. Het uitgangpunt is dat kinderen thuis opgroeien in een veilige geborgen omgeving. Daarbij voldoen ouders aan de ontwikkelingsvoorwaarden voor hun kind; de schijf van 5 voor de opvoeding.
- ✓ Door vroege signalering en het versterken van de eigen verantwoordelijkheid kan de complexiteit van de ondersteuning worden beperkt. Een voorspoedige ontwikkeling van het kind voor het vierde jaar is de beste preventie tegen veel problemen op latere leeftijd.
- ✓ Naar schatting gebruikt twintig procent van onze inwoners zo'n tachtig procent van het gespecialiseerde zorg- en ondersteuningsbudget. Dit geeft de noodzaak aan om ook blijvend te investeren in de eigen kracht van de tachtig procent. Dit inzicht motiveert ons om kwalitatief goede basisvoorzieningen te faciliteren naast het versterken van de verantwoordelijkheid en de regie van onze inwoners, de kern van de transformatie opgave. Die verandering vraagt om een andere rol van zowel inwoners en professionals als die van de gemeente zelf, waaronder meer aandacht voor de ondersteuning vanuit de nulde lijn. Die wordt gevormd door ieders eigen sociale netwerk en de betrokken begeleiders en professionals die een rol innemen in het alledaagse bestaan van onze inwoners. Denk aan de coach op de voetbalvereniging of de leraar op school. Hier zien we ook kansen om opvoedingsvragen te normaliseren (klein te houden) en medicaliseren ('labels plakken') tegen te gaan.
- ✓ Ons positief jeugdbeleid gaat uit van de ontwikkelingsvoorwaarden (de schijf van 5 van de opvoeding) voor alle kinderen en jongeren. Wat jeugdigen ook meemaken in hun leven de inzet moet altijd zijn dat er binding is met de omgeving en dat er toekomstperspectief is! Dat geldt ook voor kinderen met zo ernstige gedragsproblemen dat zij tijdelijk gesloten geplaatst moeten worden vanwege hun eigen veiligheid en/of die van hun omgeving. Hier ligt ook een inhoudelijke relatie met het passend onderwijs en de participatiewet. Als jongeren terug komen vanuit een gesloten setting is nazorg in hun eigen buurt met perspectief op een veilige omgeving, onderwijs, werk, vrijetijdsbesteding e.d. van groot belang.
- ✓ Wij willen zwaardere (jeugd-)zorg waarbij het kind of de jongere uit de eigen omgeving wordt gehaald zoveel mogelijk voorkomen. Er is ervaring opgedaan met methodieken als Multi Systeem Therapie (MST) om jongeren met ernstige gedragsproblematiek ambulante hulp te bieden waardoor het beroep op gesloten behandeling teruggedrongen kan worden. Die ervaringen stemmen hoopvol. Pleegzorg gaat bij sterke voorkeur boven residentieel verblijf.

- ✓ In 2012 zijn wij begonnen met de voorbereidingen op de proeftuin Dossier in eigen hand (ook wel Gezinscloud). In deze proeftuin voeren ouders zelf regie over de eigen zorgvraag, de oplossingsrichting en het eigen dossier. De betrokken hulpverleners kunnen plaats onafhankelijk werken en kunnen - na toestemming van de ouders – onafhankelijk van elkaar in één en hetzelfde klantdossier registreren. In deze praktijksetting onderzoeken we de kansen en belemmeringen die ouders, hulpverleners, instellingen en gemeente tegenkomen bij een werkwijze die ouders daadwerkelijk aan het roer zet. De uitkomsten zijn naar verwachting breder toepasbaar voor het sociale domein. De proeftuin hangt sterk samen met het project ICT/Mens Centraal.
- ✓ De instellingen met wie wij als gemeente een contract sluiten organiseren de inspraak van cliënten goed en hebben die niet-vrijblijvendheid vastgelegd. Het is helder voor cliënten wat hun rechten en plichten zijn in het nieuwe stelsel en dit wordt voor iedereen duidelijk en toegankelijk gemaakt. Cliënten hebben recht op een onafhankelijk vertrouwenspersoon en hebben het recht om te klagen over de geboden hulp. Klagen kan onder andere bij een nog te organiseren onafhankelijke klachtencommissie. Instellingen en hulpverleners staan open voor bovenstaande mogelijkheden, staan open voor feedback en adviezen die dit oplevert.
- ✓ Als de veiligheid van het kind in het geding is en/of de ontwikkeling van het kind wordt ernstig bedreigd dan grijpen we in om de hulp te bieden die noodzakelijk is om de veiligheid van het kind te borgen en/of de bedreiging in de ontwikkeling weg te nemen. We spreken ouders hier eerst en bij voorkeur vrijwillig op aan. De in te zetten hulp moet 'in een keer goed zijn'. Dat wil zeggen zo licht als kan en zo zwaar als nodig. Bij voorkeur ambulante hulp in de eigen omgeving van het kind of via daghulp. Als deze vormen ontoereikend zijn gaat pleegzorg of plaatsing in een gezinshuis boven residentiële zorg. In het geval ouders niet open staan voor ondersteuning dan past geen vrijblijvendheid. Dit geldt ook bij ouders die vanwege een verstandelijke beperking en/of psychiatrische problematiek onvoldoende kunnen voldoen aan de schijf van 5 van opvoeding. Ook dan is eerst vrijwillige hulp en ondersteuning aan de orde. Bij conflicterende belangen tussen ouders en kinderen staat het belang van het kind voorop en grijpen we in met een kindbeschermsmaatregel. Ook tijdens en na de ondertoezichtstelling van het kind blijft het doel om de eigen kracht van ouders te versterken. We weten ook dat zich tragisch genoeg zulke ernstige situaties kunnen voordoen waarin de enige actie past om het kind acuut onder toezicht te stellen en uit huis te plaatsen, de zogenaamde voorlopige ondertoezichtstelling met een spoedhuisplaatsing met tussenkomst van de Raad voor de Kinderbescherming en de beslissing van de kinderrechter.

2.4 Ontschotting

De wens van jeugdigen en ouders:

“Er is één aanspreekpunt voor mijn familie die het hele hulptraject verbonden blijft aan de geboden hulp en geld, indicaties, organisaties en gemeentegrenzen zijn geen belemmering om de juiste hulp te krijgen”

Hulp wordt integraal gericht aan mijn familie (en andere betrokkenen in mijn netwerk) en mijn omgeving, niet alleen aan het kind. Eerst wordt gekeken wat goed gaat bij ons, niet andersom. Voor alle leden in mijn familie is er één zorgcoördinator of gezinscoach, die het gehele hulptraject verbonden blijft aan de geboden hulp en die het centrale aanspreekpunt is. Geld, indicaties, organisaties en gemeentegrenzen zijn geen belemmeringen om de juiste hulp te krijgen. Als ik 18 word en nog hulp nodig heb, gaat deze gewoon door.

Ontschotting in Haarlemmermeer:

Eén gezin, één plan, één aanspreekpunt, één budget

- ✓ Ontschotting betekent inzet van ondersteuning of hulp uit andere domeinen los van leeftijdsgrenzen. Hier ligt een kans om als financier via onze sturing en bekostiging deze integrale zorgvormen tot stand te brengen. De professionals in Haarlemmermeer leveren maatwerk in ondersteuning aan kinderen en hun gezinnen zonder grenzen door huidige domeinen (zoals werk en schuldhulpverlening), schotten tussen regelingen, organisaties of financiering met bij voorkeur één vertrouwd gezicht als aanspreekpunt.
- ✓ De verbinding tussen de transities jeugdhulp, begeleiding en verzorging AWBZ, (passend) onderwijs en de participatiewet is fundamenteel voor ontschotting.
- ✓ De aanpak van kindermishandeling heeft onze hoogste prioriteit. Daar hebben kinderen recht op, geen kind uitgezonderd. Dat betekent concreet:
 1. Voorkomen van kindermishandeling;
 2. Signaleren van kindermishandeling;
 3. Stoppen van kindermishandeling;
 4. Beperken van de schadelijke gevolgen van de mishandeling
- ✓ Onze aanpak op het gebied van het voorkomen van kindermishandeling en huiselijk geweld kent in de basis een integrale aanpak in het sociaal domein waarin signalen tijdig worden doorgegeven en snel hulp geboden kan worden uitgaande van eigen kracht. Daarnaast kennen we een gerichte aanpak via het Advies en Meldpunt Kindermishandeling met goede samenwerking met jeugdhulp en het justitieel domein.
- ✓ Ontschotting betekent ook het samenstellen van ‘multifocale’ arrangementen als de situatie van kinderen dit vraagt. Een kind dat zowel jeugdhulp, geestelijke gezondheidszorg en/of een licht verstandelijk beperkte aanpak nodig heeft, moet dit integraal geboden kunnen worden. Jongeren worden niet van de ene naar de andere instelling doorverwezen.
- ✓ In het CJG hebben wij de basis gelegd voor een verbinding tussen jeugdzorg en volwassenenzorg. Deze verbinding is noodzakelijk voor het hele sociaal domein in relatie tot gezinnen met vragen en problemen. Als jongeren achttien jaar worden moeten zij straks drempelloos kunnen rekenen op de noodzakelijke ondersteuning.
- ✓ Deze samenhang met de zorg voor volwassenen moet vertaald worden in een aanpak waarin er altijd alertheid is als ouders een psychiatrische en/of een licht verstandelijke beperking hebben. Dit soort problematiek vraagt om een systeemaanpak. Hier zien wij ook een rol en verantwoordelijkheid voor de huisarts, de GGZ en (de Spoedeisende Zorg) van ziekenhuizen.
- ✓ Wij willen ook afspraken maken met onze woningcorporaties en nutsbedrijven. Een stelregel is dat gas en licht niet mag worden afgesloten als er in het huis kinderen wonen.

2.5 Ruimte voor professional

De wens van jeugdigen en ouders:

“Ik word gezien als een belangrijke en onmisbare partner om mee te praten, mee te laten denken en mee te laten beslissen over alle zaken die mij aangaan”

Ik weet waarvoor ik hulp nodig heb, dus mijn hulpvraag is het uitgangspunt van de hulp, niet het aanbod van de instellingen voor jeugdhulp. Voordat er hulp komt, moet allereerst duidelijk zijn besproken óf ik echt hulp nodig heb en zo ja, welke hulp passend en effectief is. Ondersteuning en hulp is assistentie van mijn familie en sluit aan bij onze cultuur. Ondersteuning en hulp wordt in gezamenlijk overleg bepaald en wordt niet eenzijdig opgelegd.

Ruimte voor professional in Haarlemmermeer:

Geen onnodige bureaucratie en geen belemmering door instellingsbelangen

- ✓ Professionals staan naast de gezinnen, werken proces- en contextgericht en kunnen breed kijken zonder vooringenomenheid. Zij praten niet meer over, maar met de jeugdigen en hun ouders. Het is de inwoner die zelf oordeelt of de professional naar tevredenheid handelt.
- ✓ Professionals hebben meer ruimte nodig om hun werk op een goede en effectieve manier te kunnen doen. Dat vraagt vertrouwen van werkgevers in de competenties van hun medewerkers: vertrouwen dat zij doen wat nodig is en vertrouwen in de manier waarop ze dat doen. Protocollen en richtlijnen mogen directe hulp niet in de weg staan. Alleen zo kunnen de professionals werken aan het integrale eindresultaat voor het kind. De ondersteuning moet gericht zijn op doen wat nodig is en doen wat werkt. Zij worden daarin niet belemmerd door belangen vanuit de instelling.
- ✓ De gemeente geeft, analoog aan het vertrouwen dat professionals krijgen van hun werkgever, vertrouwen aan de organisaties.
- ✓ We willen dat geen kind tussen wal en schip raakt en we moeten alles doen wat in ons vermogen ligt om incidenten te voorkomen. Maar we beseffen ook dat dat niet altijd kan. Als onverhoopt zich toch een incident voordoet, trekken we daar lering uit. Professionals onderzoeken waar hun werk beter kan. Dat hoort bij hun vak. Professionals organiseren onderling ‘tegenkracht’ om blinde vlekken en tunnelvisies te voorkomen. We houden tegelijkertijd vast aan de leidende principes van ruimte, vertrouwen en verantwoordelijkheid voor professionals en vluchten niet in protocollen en papieren tijgers.

3 Samen aan de slag

We weten wat we elk kind willen bieden in een goede opvoeding: gezond en veilig opgroeien, hun talenten kunnen ontwikkelen en plezier hebben, leren bijdragen aan de samenleving en goed voorbereid zijn op hun toekomst. Om dat te bereiken hebben we een ambitieus beeld geschetst met goede basisvoorzieningen voor gezond en veilig en met plezier opgroeien, waar jongeren meedoen in de samenleving ongeacht hun achtergrond of beperking. Maar ook met vroege signalering en snelle effectieve hulp bij problemen, dichtbij huis en eenvoudig beschikbaar voor ouders en kinderen, met het gezin als centraal punt, een aanpak via het model van 'één gezin, één plan', zonder ruimte voor vrijblijvendheid als de veiligheid van kinderen in het geding is.

De meeste thema's die betrekking hebben op de uitvoering ('de hoe vraag') voor de transitie jeugdhulp gelden ook voor de andere transities, c.q. het sociaal domein als geheel. In de komende twee jaar doen we ervaring en nieuwe kennis op in de vorm van projecten en proeftuinen in het veranderingsproces van het sociaal domein. Een voorbeeld van een van de nader uit te werken thema's is het vraagstuk van sturing en regie op de te realiseren ambities door onze gemeente.

De uitwerking van verschillende thema's stelt ons echter ook voor specifieke dilemma's die spanning kunnen oproepen zoals:

- ✓ Hoe organiseren we nabije en ontschotte toegang als zwaardere en complexe zorg nodig is voor gezinsleden?
- ✓ Slagen we erin om echt verbindingen te maken tussen domeinen als zorg, werk, inkomen, psychische gezondheid, openbare orde en veiligheid en schotten te doorbreken en hoe sturen we daar op (proeftuinen, Kanteling, financiering, Dossier in eigen hand, ICT/Mens Centraal)?;
- ✓ Hoe geven we ruimte aan de professional en hun organisaties, 'loslaten' en zorgen we ook dat de ondersteuning en hulp effectief, efficiënt, kwalitatief voldoende en binnen het verminderde budget blijft (sturing, inkoop, interne verandering)?;
- ✓ Hoe vinden we de juiste balans tussen het vertrouwen in de eigen kracht van de inwoners en ouders en de veiligheid van het kind.
- ✓ Hoe voorkomen we dat we onbedoeld toch weer nieuwe schotten creëren? Bijvoorbeeld de aansluiting na je achttiende jaar op der volwassenenzorg.